

طراحی، ساخت و بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت بر اساس بیانات مقام معظم رهبری

مسلم قبادیان^۱، محمدجواد بگیان کوله مرزی^۲، محبوبه موسیوند^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۱۲

چکیده:

ترویج فرهنگ ایثار و شهادت به‌عنوان سرمایه‌ای غنی و راهبردی برای حفظ هویت و فرهنگ ملی به شمار می‌رود؛ از این رو ساختن ابزارهای برای سنجش ابعاد آن دارای اهمیت و ضرورت خاصی است. این پژوهش با هدف طراحی، ساخت و بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت بر اساس بیانات مقام معظم رهبری است. پژوهش در قالب یک طرح پژوهش همبستگی انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان لرستان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ تشکیل داد. نمونه پژوهش در مطالعه اول تحلیل عاملی اکتشافی ۳۵۰ نفر و در مطالعه دوم تحلیل عوامل تأییدی ۴۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه فرهنگیان بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی، با استفاده از نرم‌افزار SPSS-26 و AMOS-24 استفاده شد. نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی سیزده عامل را شناسایی کرد که در مجموع این سیزده عامل ۶۷/۲۱ درصد از واریانس فرهنگ ایثار و شهادت را تبیین می‌کنند. نتایج تحلیل عاملی تأییدی ۱۱۰ گویه را در سیزده عامل (چهار عامل ایثار و نه عامل شهادت) تأیید کرد. آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت ۰/۹۸ و برای ولایت‌مداری ۰/۹۰، خدامحوری ۰/۸۰، استقامت و پایداری ۰/۹۱، مجاهدت زیستی ۰/۸۲، امر به معروف و نهی از منکر ۰/۸۵، نیایش و خودسازی ۰/۸۹، هویت ملی و فرهنگ‌پذیری ۰/۸۷، عزت‌نفس/ظلم ستیزی ۰/۹۴، علم و آگاهی ۰/۸۳، احترام به دیگران ۰/۸۶، عدالت طلبی ۰/۸۶، عدم تعلق به دنیا ۰/۹۰ و خلاقیت و نوآوری ۰/۸۷ بدست آمد. می‌توان گفت پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت از روایی و پایایی لازم در جمعیت دانشجویان برخوردار است و از آن می‌توان به عنوان یک ابزار پژوهشی مناسب استفاده کرد.

۱. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. mghobadiyan@yahoo.com
۲. مدرس گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، خرم‌آباد، ایران (نویسنده مسئول) Javadbagiyani@yahoo.com
۳. استادیار، گروه مطالعات علوم اجتماعی و توسعه، پژوهشکده زنان، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. m.moosivand@alzahra.ac.ir

واژگان اصلی: فرهنگ ایثار؛ شهادت؛ روانسنجی؛ دانشجویان، مقام معظم رهبری

مقدمه

انقلاب اسلامی دانشجویان که مهمترین اعضای دانشگاه بوده و جایگاه ویژه‌ای در ساختار دانشگاه دارند، گرچه به اعتبار موقتی بودنشان در دانشگاه عضو دائمی آن نیستند، اما با انتقال فرهنگ دانشجویی از نسلی به نسل بعد می‌توانند در ساختار دانشگاه نقش بسزایی داشته باشند. دانشگاه نیز برای ایجاد محیطی مناسب با نیاز دانشجویان طراحی شده است و ابزار اصلی آن اعتماد دوسویه بین دانشجو و دانشگاه است که با افزایش آن هم دانشجو احساس امنیت کند و هم دانشگاه بتواند وظیفه خودش را انجام دهد (عیسی‌نژاد، رضایی، رحلی و کوهستانی، ۱۳۹۳). بنابراین، باورهای دینی که امروزه جزء اصلی‌ترین مسائل اعتقادی به‌حساب می‌آید، سبب آشنایی آنها با تاریخ، نمادها و اسطوره‌های پایداری و اندیشه‌های شهدا گردیده و فرهنگ ایثار و شهادت را در آنها ریشه دوانده و می‌تواند مبنایی برای یادگیری چگونگی ادامه دادن راه شهدا، ارزش‌ها و آرمان‌های آنان باشد که به-کارگیری این سرمایه عظیم و توسعه آن می‌تواند جایگاهی محکم برای توسعه آن در نهادهای اجتماعی دیگر باشد (شاه نوروزی، اسماعیلی، پرستگاری و امام جمعه زاده، ۱۳۹۶).

فرهنگ، مجموعه‌ای پیچیده از خصوصیات اصلی، فکری و غیرمادی است که به‌عنوان شاخص جامعه و گروه اجتماعی مطرح می‌شود. فرهنگ شهادت که در اصطلاح به آن «مرگ قهرمانانه» گفته می‌شود، به‌معنای ساختار اجتماعی و فردی آموخته شده‌ای است که در ارتباط با یک گروه اجتماعی و براساس باورها و اعتقادات مذهبی پیروی می‌شود. به‌عبارتی، فرهنگ شهادت به-معنای آن است که فرد باعنایت به حضور خداوند و با دارا بودن ارزش‌های والای انسانی و معنوی، جان خویش را در راه ارزش‌ها و باورهای خود فدا می‌کند تا از این طریق به بالاترین وظیفه خود در قبال جامعه و اعتقادات خود عمل کرده باشد. ازاین‌رو، فرهنگ شهادت به‌عنوان فلسفه یا نگرشی از زندگی تعبیر می‌شود، گرچه ذاتش مرگ است (موسالی^۱، ۲۰۱۵). ایثار در

لغت به معنای برگزیدن، غرض دیگران را بر غرض خویش مقدم داشتن و مانند آن است. به عبارتی، به دنبال از خودگذشتگی و ترجیح برتری دادن به آن چیزی که مطلوب دیگران است. بدین معنا که یک انسان با اعتقاد، در راه اعتلای اسلام و پایداری در راه اقامه شعائر دینی و دفاع از ارزش‌های مقدس و برافراشتن پرچم توحید، با تمام امکانات مادی و معنوی خود تلاش کرده و حتی از بذل جان و مال خویش در راه حفظ و حراست از هدف مقدس، دریغ نرزد و تکامل خود را با مروری بر منابع دینی در می‌یابد. ایثار، دارای مراتب و درجات گسترده‌ای است، از ایثار در مال به معنای از خودگذشتگی در اموال گرفته تا عالی‌ترین مرتبه ایثار که همان ایثار جان و جهاد در راه خدا است (موسی‌پور، ۱۳۹۱). ایثار در مفاهیم دینی از جایگاه برجسته‌ای برخوردار است؛ چنانچه امیرالمومنین (ع) ایثار را بالاترین درجه ایمان و زیور زهد بر شمرده‌اند. بی‌شک والاترین مرتبه ایثار، شهادت و جان خود را در کف اخلاص گذاشتن در عرصه‌های مجاهدت در راه خداست. اینجاست که مجاهد به وظیفه خود که حضور در صحنه پیکار حق علیه باطل است، عمل می‌کند و با تمام توان در صدد محو باطل بر می‌آید و سرانجام کار هرچه باشد، محبوب اوست؛ خواه بدون هیچ‌گونه آسیبی از صحنه جهاد خارج شود و در انتظار کارزاری دیگر و ایفای وظیفه در نوبتی دیگر باشد؛ خواه مجروح و مصدوم شود و یا اینکه اعضای بدن خویش را در راه دوست، قربانی نماید و خواه اینکه در این بازار پررونق لقای الهی، به فوز عظیم شهادت نائل آید (مولائی، آرائی و باقری کنی، ۱۳۹۵).

تبیین و شناساندن فرهنگ ایثار و شهادت از مکانیزم‌های دفاعی اسلام برای تسلیح جامعه در برابر هجوم فرهنگ‌های غیر خودی است. ایثارگری و شهادت‌طلبی نقش بسزایی در حفظ دین و ارزش‌های آن و استقلال کشور ایفا می‌کند. مراکز آموزشی در سطوح مختلف آن بستر مناسبی برای ایجاد و نهادینه کردن فرهنگ صحیح می‌باشند زیرا از ابزارهای نفوذ فرهنگ، تغییر نگرش در افراد آن جامعه است و قشر دانش پژوه (دانش آموزان و دانشجویان) به جهت خصوصیات روان‌شناختی، اثر پذیرترین گروه‌های جامعه هستند که بیشترین و مفیدترین اوقات خود را در مراکز آموزشی می‌گذرانند. لذا با برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های علمی و جامع، می‌توان فرهنگ ایثارگری و شهادت را در این مراکز به سطح قابل قبولی ارتقاء بخشید (کرد نائیج و

خلیلی پالندی، ۱۳۹۷). ارتقاء و ترویج این فرهنگ ناب نیازمند شناخت ابعاد و مؤلفه‌های هر دو بُعد فرهنگ ایثار و شهادت است. بنابراین با توجه به واضح و روشن بودن عامل‌های فرهنگ ایثار و شهادت میزان ترویج و ارتقاء این عوامل در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی به جوانانی که به دنبال عزت‌مندی، خدامحوری، مجاهدت و ولایت مداری (اطلاعت‌پذیری) از ولایت فقیه هستند باعث می‌شود تا جایگاه و اولویت هر کدام از مؤلفه‌های فرهنگ ایثار و شهادت نه تنها در جوانان امروزی مشخص شود بلکه با به کارگیری این ابزارها به شناسایی نقاط قوت و ضعف ترویج فرهنگ ایثار و شهادت گام مهمی برای آسیب‌شناسی آن برداشت. بنابراین این امر زمانی محقق می‌شود که ما برای یک برنامه‌ریزی درست ابزار داشته باشیم تا در یک سنجش فرایندی و تراکمی در پایان گام اول انقلاب و ورود به گام دوم به این نتیجه برسیم که آیا اهداف اصلی و اساسی که جزء ارزش‌های انقلاب اسلامی بوده است محقق شده است یا نه از سوی دیگر با داشتن این ابزارهای پژوهشی می‌توان دست به یک پیمایش ملی و منطقه‌ای زد تا دیدگاه‌ها و نظرات خبرگان و متخصصین حوزه فرهنگ ایثار و شهادت را جمع‌آوری و راهکارهای کاربردی و عملیاتی برای افزایش آن در نسل امروزی فراهم نمود (قبادیان و بگیان کوله‌مرزی، ۱۳۹۹). از سوی دیگر در کشور با توجه به اینکه فرهنگ ایثار و شهادت از بالاترین ارزش‌های نظام جمهوری اسلامی ایران از اوایل انقلاب تا به امروز می‌باشد؛ ولی تا کنون پرسشنامه که بتواند تمام ابعاد این ارزش‌ها را در جمعیت جوان بررسی کند به چشم نمی‌خورد و این اولین مطالعه‌ای است که به صورت ساختاریافته بر اساس بیانات مقام معظم رهبری دست به طراحی، تدوین و ساخت پرسشنامه‌ای برای سنجش این عوامل می‌زند. در واقع با انجام این پژوهش نه تنها خلاءهای پژوهشی در خصوص عامل‌های اصلی فرهنگ ایثار و شهادت در جمعیت جوانان مشخص می‌شود بلکه راهگشاهای مطالعات کاربردی در خصوص نحوه ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در جمعیت نوجوانان و جوان نیز می‌شود. با وجود خلاءهای پژوهشی نتایج مطالعه قاسم پور، خلیلی و یاسینی فرد (۱۳۹۸) در پژوهشی با هدف اثرات فرهنگ ایثار و شهادت بر رفتار شهروند سازمانی: تبیین نقش میانجی سرمایه اجتماعی به این نتیجه رسیدند که فرهنگ ایثار و شهادت و مؤلفه‌های آن (عمل صالح و پرهیزکاری، مردم‌داری، عدم تعلق به دنیا

و خدامحوری) هم به‌طور مستقیم و هم از راه تقویت سرمایه اجتماعی بر رفتار شهروند سازمانی تأثیر معنادار و مثبت دارد. قدم‌پور، گراوند و سبزیان (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «شناسایی راهکارهای مؤثر نهادینه‌سازی فرهنگ ایثار و شهادت در مدارس از نظر دانش‌آموزان پایه سوم دوره متوسطه دوم استان همدان» به این نتیجه رسیده‌اند که مهم‌ترین راهکارهای تربیتی استفاده از آیات و روایات مرتبط، به‌کارگیری ایثارگران در تدریس دوروس از راهکارهای اجتماعی برگزاری اردوهای زیارتی و اجرای برنامه‌های سخنرانی و ارائه راهکارهای تشویقی مبتنی بر امتیازهای قانونی برای مروجین فرهنگ ایثارگری در مدارس است. زینالی (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان بررسی و تحلیل تأثیر دفاع مقدس بر روی ادبیات کودک و نوجوان که به روش کیفی و تحلیل محتوایی انجام شد ضمن بررسی پنجاه مجموعه داستان و مجموعه شعر برای گروه‌های سنی مختلف چنین نتیجه‌گیری نموده است که شهادت و شهادت‌طلبی، ایثار، جانبازی، وطن-پرستی، همت برای وحدت و یکپارچگی، ایستادگی در برابر ظلم و ستم بیگانگان، به‌عنوان محوری‌ترین موضوعات موردتوجه بوده است.

در مجموع پیروزی انقلاب اسلامی، شکل‌بندی رفتار در سیاست بین‌الملل را دگرگون کرد. اندیشه‌های سیاسی جدیدی ظهور یافتند که ممکن بود زمینه‌های لازم را برای تولید و کاربرد قدرت در نظام بین‌الملل فراهم آورند. هویت مقاومت در انقلاب ایران آثار و پیامدهای خود را در اندیشه‌های سیاسی بین‌المللی به جا گذاشت. ادبیات و قالب‌های گفتمانی انقلاب ایران نه تنها خاورمیانه، بلکه حوزه نظریه‌پردازی در سیاست بین‌الملل را تحت تأثیر قرار داد (محمودی، ۱۳۹۹). جامعه ایران توانست پارادایم کربلا را به عنوان زیر ساخت شهادت‌گرایی خود شکل دهد و از این طریق در برابر موج‌های تهدید منطق‌های بین‌المللی مقاومت کند (مسعودی، اسکافی و صدیق اورعی، ۱۳۹۵). بنابراین ثبات انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ایران مدیون ایثارگری و شهادت‌طلبی کسانی است که با بهره‌گیری از فرهنگ غنی ایثار و شهادت در راه مکتب و میهن خود ایثار نموده و به درجه رفیع شهادت نائل آمده‌اند. لذا ترویج و ارتقاء فرهنگ ایثار و شهادت نه تنها یک وظیفه دینی است بلکه با امنیت ملی کشور گره خورده است. به‌ویژه آن‌که پس از گذشت چهل و سه سال از عمر با برکت انقلاب اسلامی، اکنون جمعیت عمده کشور

را کودکان، نوجوانان و جوانانی تشکیل می‌دهند که به‌عنوان نسل سوم و چهارم انقلاب، بیش‌ازپیش ضرورت دارد تا با میراث ارزش‌های به‌جای مانده از شهدا، جانبازان و آزادگان آشنا شوند. البته این ضرورت دو چندان می‌نماید هنگامی که در می‌یابیم دشمنان اسلام و انقلاب با تهاجم فرهنگی و در عرصه جنگ نرم هر روز سعی دارند به ترفندی جوانان ما را از باورهای ارزشی خود دور سازند، آنان را بی‌هویت کنند و دنبال‌رو فرهنگ غرب نمایند. همچنان که امروزه کشورهای غربی و دشمنان اسلام که ظرفیت و توان دیدن الگو قرار دادن ایثارگران، جانبازان و شهداء از طرف جوانان و نوجوانان را ندارند و با استفاده از وسایل ارتباطی پیشرفته سعی در بی‌اهمیت جلوه دادن ارزش‌های شهداء و ایثارگران و جانبازان را دارند بنابراین کاملاً منطقی به نظر می‌رسد که ترویج و تقویت فرهنگ ایثار و شهادت، یک مسئله و ضرورت اجتناب‌ناپذیر است. لذا این پژوهش با هدف طراحی، ساخت و بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت بر اساس بیانات مقام معظم رهبری انجام شد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف بنیادی- کاربردی و از حیث نوع گردآوری اطلاعات پیمایشی پرسشنامه‌ای و از نظر روش‌شناسی، از جمله مطالعات آزمون‌سازی به حساب می‌آید که در قالب یک طرح پژوهشی همبستگی انجام خواهد شد. در این پژوهش از روش همبستگی، رگرسیون، مطالعه نیکویی برآزش و تحلیل عاملی (اکتشافی و تأییدی) جهت مطالعه میزان رابطه و همخوانی بین متغیرها استفاده خواهد شد.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی شهر خرم‌آباد تشکیل می‌داد که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ مشغول به تحصیل بودند. نمونه پژوهش در مطالعه اول تحلیل عاملی اکتشافی ۳۵۰ نفر از دانشجویان دانشگاه فرهنگیان بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. بدین صورت که پس از کسب مجوزهای لازم با هماهنگی آموزش دانشگاه فرهنگیان و با رعایت ملاحظات اخلاقی (شرکت‌کنندگان در

پژوهش معرفی و در مورد اهداف پژوهش توضیحاتی ارائه نمود، به واحدهای پژوهش جهت محرمانه ماندن اطلاعات شخصی اطمینان داده شد، عقاید، فرهنگ، مذهب و ... واحدهای مورد پژوهش محترم شمرده شد، بر آزاد بودن واحدهای مورد پژوهش جهت حضور در ادامه پژوهش تأکید شد، حریم شخصی آزمودنی‌ها حفظ شد و در ثبت اطلاعات و آمار به دست آمده از پژوهش در زمان جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن‌ها و استفاده از منابع دقت و امانت-داری عملی به عمل آمد) و با تأیید نهایی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت به صورت آنلاین تنظیم و لینک آن در اختیار دانشجویان قرار گرفت، ضمن توضیح کتبی در ابتدای پرسشنامه از آن‌ها خواسته شد در خصوص اهمیت و اهداف پژوهش به دانشجویان توضیحات لازم داده شود. در مطالعه دوم تحلیل عوامل تأییدی ۴۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه فرهنگیان به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های پژوهش پاسخ دادند. در این پژوهش بر اساس فرمول سوپر^۱ (۲۰۲۲) برای محاسبه حجم نمونه در مدل‌یابی معادله ساختاری با اندازه اثر^۲ ۰/۴، توان آزمون^۳ ۰/۸۰، تعداد متغیرهای مکنون^۴ ۲، تعداد متغیر مشاهده‌پذیر (ایثار و شهادت) و میزان خطای ۰/۰۵ تعداد نمونه ۴۰۰ نفر برآورد شد.

در این پژوهش ساخت پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت بر اساس بیانات مقام معظم رهبری طی سه مرحله ۱- طراحی^۵، ۲- کمی‌سازی^۶ و ۳- استانداردسازی پرسشنامه انجام شد. (پولیت، بک و استیون^۷، ۲۰۰۷).

طراحی

در این پژوهش مراحل طراحی در فرآیند روایی محتوا شامل سه بخش بود.

۱. Soper
۲. anticipated effect size
۳. desired statistical power level
۴. number of latent variables
۵. Development
۶. Judgment – quantification
۷. Polit, Beck & Steven

الف) شناسایی حیطه‌ها

ب) تولید سؤال‌ها و

ت) ساخت ابزار

در این پژوهش برای شناسایی حیطه‌ها و سپس تولید بانک سؤال با توجه به مبانی تئوریکی^۱ پژوهش در خصوص فرهنگ ایثار و شهادت بر اساس منویات مقام معظم رهبری استفاده شد که این نظریه‌ها در خصوص سازه‌های مورد نظر دارای تعاریف مفهومی و عملیاتی بودند. با توجه به تعاریف نظری در خصوص فرهنگ ایثار و شهادت گام اولیه فرایند روایی محتوا به درستی رعایت شد (گران^۲ و داویس^۳، ۱۹۹۷). بنابراین تعریف تئوریکی فرهنگ ایثار و شهادت حیطه موضوع مورد بررسی را کاملاً پوشش می‌دهد که گویای اهمیت هر کدام از تعاریف نظری است. بنابراین با توجه به دستیابی به یک تعریف تئوریک و پیرو آن تعریف عملکردی^۴ مناسب از محتوای مورد نظر تمامی حیطه‌های سؤال‌های مورد نظر را پوشش داد که گام دوم روایی محتوا در خصوص تعریف عملکردی (عملیاتی) متغیرها به درستی برداشته شد. در ادامه با بررسی سؤالات تولید شده در مراحل پیشین و اعمال تغییرات در زمینه نگارش و نحوه ترتیب قرار گرفتن آن‌ها قبل از ارائه به متخصصین تصحیح سؤال و سازماندهی آن‌ها در یک توالی مناسب بر طبق الگوی گران^۲ و داویس^۳ (۱۹۹۷) صورت گرفت.

۱- کمی سازی

در مرحله دوم از مراحل اجرای فرایند روایی محتوا شامل ارزشیابی و کمی‌سازی شاخص‌های روایی هر یک از سؤالات (مناسبت و شفافیت) به همراه شاخص‌های روایی کل ابزار (مناسبت، شفافیت و جامعیت) بود که توسط تعداد ۱۰ متخصص (متخصصین محتوا و شرکت‌کنندگان بالقوه در مطالعه) صورت گرفت. در ادامه فرایند روایی محتوا نظرات سه دسته از متخصصین اخذ شد.

۱. Conceptual

۲. Gartland

۳. Davis

۴. Operational

۳- مرحله استانداردسازی

در این مرحله که هدف از آن نهایی سؤالات و کل ابزار خواهد بود؛ اقدامات زیر انجام شد.

(۱) استخراج الگوی نمونه‌گیری تصادفی و معرف از جامعه مورد پژوهش برای اجرای نسخه نهایی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت.

(۲) اجرای نسخه نهایی مقیاس در نمونه معرف و جمع‌آوری داده‌ها.

(۳) بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی (روایی ملاکی (همزمان)، سازه و پایایی به روش ضریب آلفای کرونباخ و انجام تحلیل عوامل اکتشافی و تأییدی) سؤالات پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت.

تحلیل سؤال: هدف از این زیر مرحله بررسی ویژگی‌های روانسنجی مثل روایی ملاکی (همزمان) و اعتبار آیتم بود. اقدامات انجام گرفته در این بخش به شرح زیر بود.

اعتبار آیتم‌ها و مقیاس: برای بررسی اعتبار هر یک از خرده مقیاس‌ها، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. در ضمن شاخص‌های توصیفی مرکزی و پراکندگی هر آیتم و خرده مقیاس، ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاس (بدون حذف و با حذف هریک از آیتم‌ها) و ضرایب همبستگی و همپراشی بین آیتم‌ها، ضرایب همبستگی هر آیتم با نمره کل مقیاس محاسبه شد. در این مورد نیز برای تسریع در فرایند اجرای تحلیل اقدام به نگارش فایل نحوی شد.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت مقدم زاده و همکاران (۱۳۹۳)

پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت vh مقدم زاده و همکاران (۱۳۹۳) طراحی کرده‌اند و روایی و پایایی آن در مطالعات تأیید شده است. این مقیاس ۳۲ گویه دارد و دارای چهار مؤلفه آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و هنری است. این مقیاس در یک طیف پنج درجه‌ای لیکرت از خیلی زیاد = ۵، زیاد = ۴، متوسط = ۳، کم = ۲ و خیلی کم = ۱ نمره‌گذاری می‌شود. دامنه نمرات بین ۳۲ تا ۱۶۰ است. پایایی پرسشنامه در پژوهش مقدم زاده (۱۳۹۳) پس از اجرای مقدماتی^۱ بر روی ۳۰ نفر از افراد نمونه، ۰/۸۷ درصد محاسبه گردید. همچنین پایایی آن به

۱. Pilot Study

روش آلفای کرونیباخ برای راهکارهای آموزشی ۰/۹۱، راهکارهای پژوهشی ۰/۷۹، راهکارهای هنری ۰/۸۶ به دست آمده است.

پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت بر اساس بیانات مقام معظم رهبری

پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت بر اساس بیانات مقام معظم رهبری (۱۴۰۱) توسط قبادیان، بگیان کوله‌مرزی و موسیوند طراحی و تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ۱۱۰ سؤال در ۱۳ عامل (ولایت‌مداری، خدامحوری، استقامت و پایداری، مجاهدت زیستی، امر به معروف و نهی از منکر، نیایش و خودسازی، هویت ملی و فرهنگ‌پذیری، عزت‌نفس / ظلم ستیزی، علم و آگاهی، احترام به دیگران، عدالت طلبی، عدم تعلق به دنیا و خلاقیت و نوآوری) طراحی و تدوین شده است. نحوه پاسخگویی به پرسشنامه در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵ نمره‌گذاری می‌شود. حداقل نمره در این پرسشنامه ۱۱۰ و حداکثر آن ۵۵۰ می‌باشد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونیباخ برای کل پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت ۰/۹۸ و برای ولایت‌مداری ۰/۹۰، خدامحوری ۰/۸۰، استقامت و پایداری ۰/۹۱، مجاهدت زیستی ۰/۸۲، امر به معروف و نهی از منکر ۰/۸۵، نیایش و خودسازی ۰/۸۹، هویت ملی و فرهنگ‌پذیری ۰/۸۷، عزت‌نفس / ظلم ستیزی ۰/۹۴، علم و آگاهی ۰/۸۳، احترام به دیگران ۰/۸۶، عدالت طلبی ۰/۸۶، عدم تعلق به دنیا ۰/۹۰ و خلاقیت و نوآوری ۰/۸۷ به بدست آمد.

یافته‌ها

میانگین (و انحراف استاندارد) سن دانشجویان شرکت کننده در مطالعه اول (تحلیل عاملی اکتشافی) ۲۲/۳۴ (و ۴/۱۶) بود. میانگین معدل دانشجویان ۱۶/۴۶ (۳/۶۶) بود. در مطالعه دوم (تحلیل عاملی تأییدی) میانگین و انحراف استاندارد سن دانشجویان ۲۳/۰۱ (و ۵/۳۶) بود. همچنین میانگین معدل دانشجویان ۱۷/۰۱ (۴/۰۵) بود.

بررسی روایی صوری

قبل از تجزیه و تحلیل داده‌ها، آزمون مقدماتی اعتبار بر روی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت انجام شد. ابتدا مقیاس از نظر اعتبار صوری مورد ارزیابی قرار گرفت. به عبارتی میزان توافق کارشناسان نهایی مبنی بر اینکه سؤالات پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت به‌طور مناسب سازه

هدف (پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت) را منعکس می‌کنند. روایی صوری به دو روش ارزیابی شد. ابتدا، با پیروی از روش توصیه شده توسط بواتنگ^۱ و همکاران (۲۰۱۸) از نظر کیفی ارزیابی شد. از این رو با ۱۰ همکار غیر متخصص فارسی زبان مصاحبه‌های تلفنی انجام شد، از هر یک از همکاران غیر متخصص پرسیده شد که آیا موافق هستند که سؤالات پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت جنبه‌های از فرهنگ ایثار و شهادت را می‌سنجد به صورت آنلاین ارزیابی کنند یا نه. در روش دوم اعتبار صوری به صورت کمی مورد ارزیابی قرار گرفت، این روش می‌تواند راه مفیدی برای تعیین این باشد که هر کدام از سؤالات پرسشنامه از نظر میزان ارتباط، دشوار یا مبهم و متناسب بودن مورد ارزیابی قرار گیرد (حاجی زاده و عسگری، ۲۰۱۱). اعتبار صوری با نظرسنجی از ۱۰ شرکت‌کننده برای تعیین «نمره تأثیر^۲» برای هر سؤال به صورت کمی ارزیابی شد. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط گروه هدف، با استفاده از فرمول روش تأثیر سؤال، روایی صوری به روش کمی محاسبه شد $(\text{Impact Score} = \text{Frequency} (\%) \times \text{Importance})$ (روس، کوشمان، ریتچی و شلدون^۳، ۲۰۰۹). در این زمینه، «اهمیت^۴» به معنای سطحی است که پاسخ-دهندگان توافق می‌کنند که یک سؤال ساختار را منعکس می‌کند و «فراوانی^۵» تعداد پاسخ‌ها است. در این مطالعه حداقل روایی صوری به دست آمده برای سؤال ۱۱۹ و حداکثر آن برای سؤال ۲۵ برابر ۳/۳۶ بود که نشان دهنده روایی صوری پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت است.

تجزیه و تحلیل داده‌های اولیه: روایی محتوا

روایی محتوا نیز با استفاده از دو مرحله کمی و کیفی مورد ارزیابی قرار گرفت. در طول مرحله کیفی، ۱۰ نفر از همکاران با تجربه در استفاده از تکنیک‌های کیفی و آشنا با ادبیات فرهنگ ایثار و شهادت، هر ۱۲۰ سؤال پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت را ارزیابی کردند. به منظور ارزیابی

۱. Boateng
۲. impact score
۳. Rose, Koshman, Ritchie, & Sheldon
۴. importance
۵. frequency

کمی روایی محتوایی، شاخص روایی محتوای سؤالات^۱ (I-CVI) و نسبت روایی محتوا^۲ (I-CVR) محاسبه شد (کوک و بیکن^۳، ۲۰۰۶). متخصصان با انتخاب یکی از مقادیر از (۱) «اصلاً مرتبط نیست» و ۴ «کاملاً مرتبط است است» ارزش شاخص روایی محتوایی سؤالات با تقسیم تعداد متخصصان که گزینه «۳» و «۴» را انتخاب کرده‌اند بر تعداد کل متخصصان محاسبه می‌شود. نسبت روایی محتوایی سؤالات، ضروری بودن سؤالات را از دیدگاه متخصصان تخمین می‌زند. جهت تعیین نسبت روایی محتوایی سؤالات مقیاس از متخصصان درخواست شد که در خصوص ضرورت هر یک از سؤالات با استفاده از گزینه «۱» «ضروری نیست» و گزینه «۳» «ضروری است» که مقدار آن به صورت تعداد کل متخصصانی که گزینه مورد نظر را ضروری ارزیابی کرده‌اند منهای تعداد متخصصان که در خصوص سؤال نظر داده‌اند تقسیم بر کل متخصصان محاسبه می‌شود بر طبق دیدگاه پولیت، بک و اوون^۴ (۲۰۰۷) I-CVI بزرگتر از ۰/۷ نشان دهنده روایی محتوایی قابل قبول است. و برای ۱۰ متخصص، مقدار I-CVR بیشتر از ۰/۶۲ نشان دهنده نسبت روایی محتوایی قابل قبول است (لاوشه^۵، ۱۹۷۵). به این ترتیب، شاخص اعتبار محتوایی مقیاس^۶ (S-CVI) با شمارش تعداد سؤالات در مقیاسی که رتبه «بسیار مرتبط» را دریافت کرده‌اند محاسبه شد. S-CVI را می‌توان با استفاده از دو روش محاسبه کرد: توافق نامه جهانی^۷ (UA) بین متخصصان و میانگین CVI (شاخص اعتبار محتوایی مقیاس/ میانگین) که روش دوم روشی محافظه کارانه‌تر است. S-CVI/UA با اضافه کردن همه موارد I-CVI آیتم‌ها برابر با ۱ و تقسیم بر تعداد کل موارد محاسبه می‌شود، در حالی که S-CVI/Ave با جمع کردن شاخص‌های اعتبار محتوایی آیتم‌ها و تقسیم بر تعداد کل چیزها

۱. content validity index (I-CVI)
۲. content validity ratio (I-CVR)
۳. Cook, & Beckman
۴. Polit, Beck, & Owen
۵. Lawshe
۶. scale content validity index (S-CVI)
۷. Universal Agreement

محاسبه می‌شود. $S-CVI/Ave$ برابر یا بیشتر از $0/9$ نشان دهنده روایی محتوایی عالی است (شی، مو و سان^۱، ۲۰۱۲). (پیوست ۱).

برای بررسی قابلیت کفایت ماتریس همبستگی برای تحلیل عاملی اکتشافی از آزمون بارتلت استفاده شد. نتایج آزمون کفایت حجم نمونه کایزر-مایر-الکین (KMO) مقدار $0/924$ را نشان می‌دهد که مطلوب است و نشان می‌دهد که مقدار حجم نمونه (۳۵۰ آزمودنی) برای تحلیل مؤلفه اصلی کافی می‌باشد و همچنین آزمون کرویت بارتلت که تقریبی از آماره خی دو می‌باشد نیز معنی‌دار بوده است ($P \leq 0/001$, $\chi^2 = 49594/73$)؛ بنابراین فرض صفر آزمون مبنی بر اینکه ماتریس مشاهده شده برابر با ماتریس همانی^۲ (ماتریسی که قطر آن یک و سایر اعداد آن صفر می‌باشد) است و اجرای تحلیل مؤلفه‌های اصلی میسر نمی‌باشد، رد می‌شود. همچنین این نتیجه نشان می‌دهد که ماتریس همبستگی، از ماتریس منفرد^۳ (ماتریسی که دترمینان^۴ آن صفر می‌باشد) متفاوت بوده، بنابراین بر ترکیب خطی متغیرها تاکید می‌کند (واتکینس^۵، ۲۰۱۸) در نتیجه تحلیل مؤلفه‌های اصلی جهت شناسایی ساختار مناسب است و ادامه تحلیل مؤلفه‌های اصلی مشکلی ندارد. بعد از تحلیل عاملی اکتشافی سؤالاتی که متناسب نبوده از مقیاس حذف و سؤالاتی که در تحلیل عوامل اکتشافی دارای همبستگی بالای $0/90$ و پایین‌تر از $0/40$ داشته باشند از مقیاس حذف شوند.

جهت پیش‌بینی تعداد مؤلفه‌های استخراجی در تحلیل مؤلفه‌های اصلی از ملاک‌های مختلفی استفاده شد. بر اساس ملاک کایزر، ارزش‌های ویژه هر مؤلفه مقدار یک و بالاتر باشد. بر این اساس تعداد مؤلفه‌های استخراج شده سیزده مؤلفه می‌باشد. تحلیل موازی به مقایسه اندازه ارزش‌های ویژه با اندازه‌هایی که به صورت تصادفی از مجموعه داده‌هایی که به صورت تصادفی

۱. Shi, Mo, & Sun
۲. Identity Matrix
۳. Singular Matrix
۴. Determinant
۵. Watkins

ایجاد شده است (با استفاده از نرم افزار Monte Carlo PCA) می‌پردازد. این روش برای شناسایی درست تعداد مؤلفه ها خیلی دقیق می باشد (لایورت^۱ و همکاران، ۲۰۱۷). بر اساس روش تحلیل موازی، تعداد مؤلفه ها در پژوهش حاضر، سیزده مؤلفه می‌باشد.

جدول ۱. پیش بینی تعداد مؤلفه های استخراجی در تحلیل مؤلفه های اصلی براساس ملاک کایزر

مؤلفه	مجموع ضرایب عوامل اصلی چرخش داده نشده		مجموع ضرایب عوامل اصلی چرخش داده شده		کل
	واریانس	درصد	واریانس	درصد	
۱	۴۱/۷۵۴	۴۱/۷۵۴	۵۰/۵۲۲	۴۱/۷۵۴	۵۰/۵۲۲
۲	۴۷/۱۱۱	۵/۳۵۷	۶/۴۸۲	۴۷/۱۱۱	۶/۴۸۲
۳	۵۰/۸۱۱	۳/۷۰۰	۴/۴۷۷	۵۰/۸۱۱	۴/۴۷۷
۴	۵۳/۵۵۶	۲/۷۴۵	۳/۳۲۲	۵۳/۵۵۶	۲/۷۴۵
۵	۵۵/۷۴۵	۲/۱۸۹	۲/۶۴۹	۵۵/۷۴۵	۲/۶۴۹
۶	۵۷/۵۳۸	۱/۷۹۳	۲/۱۷۰	۵۷/۵۳۸	۱/۷۹۳
۷	۵۹/۲۱۴	۱/۶۷۶	۲/۰۲۸	۵۹/۲۱۴	۱/۶۷۶
۸	۶۰/۷۶۲	۱/۵۴۸	۱/۸۷۳	۶۰/۷۶۲	۱/۵۴۸
۹	۶۲/۲۰۳	۱/۴۴۱	۱/۷۴۴	۶۲/۲۰۳	۱/۴۴۱
۱۰	۶۳/۵۳۵	۱/۳۳۲	۱/۶۱۱	۶۳/۵۳۵	۱/۳۳۲
۱۱	۶۴/۸۰۹	۱/۲۷۵	۱/۵۴۲	۶۴/۸۰۹	۱/۲۷۵

۱. Lloret

۰/۷۷۹	-	-	۹۱	۰/۶۲۴	۹۸	۰/۶۳۹	۱۰۷	۰/۷۷۰	۱۱۷	۰/۶۹۳	۸۱
۰/۷۷۶	-	-	-	-	۹۶	۰/۶۲۴	۱۱۳	۰/۶۵۳	۱۲۱	۰/۴۱۱	۷۸
۰/۷۴۴	-	-	-	-	۱۰۳	۰/۵۲۷	۱۰۹	۰/۶۲۸	۱۱۹	-	۷۳
۰/۷۳۸	-	-	-	-	۱۰۰	۰/۴۱۷	۱۰۵	۰/۵۲۴	۱۲۰	-	۷۵
۰/۶۴۴	-	-	-	-	۹۴	۰/۴۱۰	۱۰۴	۰/۵۰۱	-	-	۸۲
۰/۶۳۳	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۷۴
۰/۶۲۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۷۲

برآورد می‌شود، نشان می‌دهد. به منظور اینکه مشخص شود کدام عامل‌ها باید در تحلیل باقی بمانند، عواملی را که در ستون اول (ارزش‌های ویژه اولیه) مقدار ویژه آنها کمتر از یک هستند در ستون دوم حذف شدند و فقط عواملی باقی ماندند که ارزش ویژه آنها بالاتر از یک بود. با توجه به آنچه در ستون دوم آمده است، مقدار ویژه ۱۳ عامل از یک بالاتر است. مقداری از واریانس که توسط این سیزده عامل برآورد می‌شود برابر با ۶۷/۲۱۳ درصد از واریانس کل است. نکته‌ای که در این جدول قابل توجه است مقادیر ویژه عامل اول است که به تنهایی ۴۱/۷۵۴ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

جدول ۲. بارهای عاملی هر سوال در هر مولفه پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت بر اساس

ماتریس الگوی چرخش ابلیمین

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود سؤالات ۵ از عامل اول، سؤال ۴۳ از عامل پنجم، سؤال ۶۸ و ۶۷ از عامل هفتم و سؤالات ۱۱۹ و ۱۲۰ از عامل سیزدهم روی هیچ گونه عاملی برگذاری نشدند. لذا این سؤالات از پرسشنامه حذف شدند. به این ترتیب با توجه به بار عاملی سؤال ۷ «همکلاسی‌هایم در ترویج و تبلیغ دوستی و محبت نسبت به ولایت فقیه تلاش فراوان دادند» عامل اول ولایت مداری نام‌گذاری شد. با توجه به بار عاملی سؤال ۱۸ «مشارکت و فعالیت در برگزاری مراسم شادی یا سوگواری و یا سوگواری پیامبر و اهل بیت را بر خود واجب و ضروری می‌دانم» عامل دوم خدامحوری، با توجه به بار عاملی سؤال ۲۰ «در ایجاد فرهنگ دفاع از دین خدا و ولایت پیامبر و اهل بیت هرگونه اقدام عملی انجام خواهیم داد» عامل

سوم استقامت و پایداری، با توجه به بار عاملی سؤال ۳۵ «در حد امکان محرومان را در زندگی خود سهیم می‌کنم (قرض الحسنه یا بخشش)» عامل چهارم مجاهدت زیستی، با توجه به بار عاملی سؤال ۴۰ «امر به معروف و نهی از منکر روشی برای فرهنگ سازی مثبت است و یک ارزش محسوب می‌شود» عامل پنجم را امر به معروف و نهی از منکر، با توجه به بار عاملی سؤال ۵۰ «قرآن کلام خداست و هرچه می‌گوید حقیقت محض است» عامل ششم را نیایش و خودسازی، با توجه به بار عاملی سؤال ۶۴ «فرزند هر ایرانی باید فرهنگ ایرانی را بشناسد، آن را بپذیرد و به آن در زندگی وفادار باشد» عامل هفتم هویت ملی و فرهنگ‌پذیری، با توجه به بار عاملی سؤال ۷۶ «برای حل مشکلات منطقه‌ای اقوام، اراده و خواست دولت لازم است» عامل هشتم عزت نفس و ظلم ستیزی، با توجه به بار عاملی سؤال ۸۵ «علم و دانش امروزی مدیون تلاش ائمه معصومین و دانشمندان ایرانی همچون ابن سینا و فردوسی است» عامل نهم علم و آگاهی، با توجه به بار عاملی سؤال ۹۰ «شایسته است که جامعه بر اساس معیارهای عرفی و عقلی اداره گردد» عامل دهم احترام به دیگران، با توجه به بار عاملی سؤال ۹۷ «قانون اساسی فعلی، یک قانون پیشرفته و کامل است» عامل یازدهم عدالت طلبی، با توجه به بار عاملی سؤال ۱۰۸ «به نظرم این دنیا بدون آخرت ارزشی ندارد» عامل دوازدهم عدم تعلق به دنیا و با توجه به بار عاملی سؤال ۱۱۶ «مسئولان سیاسی و حکومتی، باید افراد خلاق، نوآور و کارآمد باشند» عامل سیزدهم خلاقیت و نوآوری نام‌گذاری شد، با توجه به این نتایج پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت با توجه به منویات مقام معظم رهبری از ۱۳ عامل و ۱۱۶ سؤال تشکیل شده است که این ۱۳ عامل ۶۷/۲۱۳ درصد از واریانس کل پرسشنامه را تبیین می‌کنند.

روایی ملاکی (همزمان): از آنجای که تدوین این ابزار از ابتدا دارای بنیان نظری لازم بوده و مراحل تدوین آن زیر نظر متخصصان روانشناسی و روانسنجی انجام گرفت؛ لذا در ابتدا با بررسی روایی محتوای آیتم‌ها و خرده مقیاسها آن صحت گذاشت شد. سپس برای بررسی روایی همگرا از ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی همبستگی میان سؤال مربوط به یک حیطة با همان حیطة که بنابر توصیه سازمان اروپایی تحقیقات و درمان سرطان ضریب همبستگی پیرسون

بزرگتر از ۰/۴ در نظر گرفته شد (گودوین و لیچ^۱، ۲۰۰۶). در ادامه برای محاسبه روایی ملاکی (همزمان) با اجرای همزمان پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت با پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت مقدم زاده و همکاران (۱۳۹۳) به محاسبه همبستگی آن‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون اقدام شد.

جدول ۳. ضرایب آلفای کرونباخ، میانگین و انحراف استاندارد به همراه روایی ملاکی (همزمان) پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت با پرسشنامه مقدم زاده و همکاران (۱۳۹۳)

متغیر	تعداد سؤالات	α	ICC	M	SD	آموزشی	پژوهشی	فرهنگی	هنری
ولایت مداری	۹	۰/۹۰۰	۰/۸۵	۳۴/۰۱	۴/۲۳	**۰/۴۷	**۰/۵۱	**۰/۵۷	**۰/۴۳
خدماتحوری	۹	۰/۸۰۷	۰/۸۴	۳۸/۴۰	۵/۱۹	**۰/۶۳	**۰/۴۹	**۰/۵۰	**۰/۳۹
استقامت و پایداری	۱۱	۰/۹۱۳	۰/۸۶	۴۸/۷۱	۶/۲۹	**۰/۳۷	**۰/۴۱	**۰/۴۴	**۰/۴۳
مجاهدت زیستی	۸	۰/۸۲۲	۰/۸۴	۳۴/۵۰	۴/۴۸	**۰/۵۲	**۰/۵۰	**۰/۵۶	**۰/۴۰
امریه معروف و نهی از منکر	۹	۰/۸۵	۰/۸۵	۴۳/۱۷	۵/۲۱	**۰/۴۹	**۰/۳۸	**۰/۴۷	**۰/۴۳
نیایش و خودسازی	۱۱	۰/۸۹۱	۰/۸۵	۴۵/۷۷	۴/۷۳	**۰/۵۲	**۰/۵۶	**۰/۵۳	**۰/۴۷
هویت	۹	۰/۸۷۶	۰/۸۴	۴۸/۷۲	۵/۸۱	**۰/۴۹	**۰/۴۴	**۰/۳۹	**۰/۳۲

۱. Goodwin, & Leech

ملی و فرهنگ- پذیرى									
عزت	۱۲	۰/۹۳۹	۰/۸۹	۵۴/۲۵	۶/۴۹	**۰/۳۸	**۰/۳۷	**۰/۳۷	**۰/۳۹
نفس/ظلم ستیزی									
علم و آگاهی	۵	۰/۸۳۷	۰/۸۰	۲۱/۳۸	۳/۳۳	**۰/۴۴	**۰/۴۸	**۰/۴۷	**۰/۴۳
احترام به دیگران	۶	۰/۸۵۹	۰/۸۰	۷۲/۲۶	۳/۲۹	**۰/۵۲	**۰/۵۰	**۰/۴۰	**۰/۴۲
عدالت	۱۰	۰/۸۶۴	۰/۸۲	۴۳/۴۲	۵/۴۶	**۰/۴۷	**۰/۶۳	**۰/۴۴	**۰/۴۷
طلبی									
عدم تعلق به دنیا	۱۰	۰/۹۰۶	۰/۸۶	۴۴/۰۳	۵/۵۲	**۰/۴۲	**۰/۴۶	**۰/۴۰	**۰/۳۹
خلاقیت و نوآوری	۷	۰/۸۷۵	۰/۸۲	۳۹/۰۳	۵/۴۵	**۰/۴۴	**۰/۴۷	**۰/۳۹	**۰/۵۴
کل	۱۱۴	۰/۹۸۶	۰/۸۸	۵۲۴/۷۳	۵۶/۱۷	**۰/۴۰	**۰/۴۶	**۰/۴۲	**۰/۴۱

جدول ۳ ضرایب آلفای کرونباخ را برای هریک از مولفه‌های بدست آمده، نشان می‌دهد. به عقیده پالانت (۲۰۰۷) در مولفه‌هایی که کمتر از ۱۰ سؤال دارند، آلفای کرونباخ ممکن است به نادرست پایین نشان داده می‌شود. از آنجا که مقادیر همبستگی درون رده‌ای (ICC) بین ۰/۵ و ۰/۷۵ پایایی متوسط و بین ۰/۷۵ تا ۰/۹ پایایی خوب و بالاتر از ۰/۹ عالی است. در این پژوهش خرده مقیاس‌های پژوهش دارای پایایی خوبی هستند. نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین مؤلفه فرهنگ ایثار و شهادت با ابعاد فرهنگ ایثار و شهادت آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و هنری رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($P \leq 0.01$). بنابراین

پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت از روایی همزمان لازم برخوردار است. قبل از انجام تحلیل‌های مربوطه، وضعیت کلی داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت. ابتدا وجود داده‌های خارج از محدوده بررسی و با مراجعه به اصل پرسشنامه‌ها اصلاحات لازم انجام شد. پس از آن داده‌های گزارش نشده مورد بررسی قرار گرفت و مشخص شد هیچ داده گزارش نشده‌ای وجود ندارد. علاوه بر آن داده‌های پرت تک متغیری با استفاده از نمودار مستطیلی^۱ بررسی و نتایج نشان داد که هیچ داده پرت تک متغیری وجود ندارد. برای ارزیابی داده‌های پرت چندمتغیری از آماره ماهالانوبیس^۲ استفاده شد. نتایج نشان داد که هیچ داده پرت چندمتغیری در داده‌ها وجود ندارد. علاوه بر آن کجی و چولگی دادها با استفاده از نرم افزار SPSS بررسی شد و مشخص شد که کجی و چولگی هیچ کدام از مقادیر بیشتر از ± 1 نمی‌باشد. مفروضه نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون گولموگراف-اسمیرنوف ارزیابی شد و نتایج نشان داد این مفروضه برقرار است. استقلال داده‌ها با استفاده از آماره دوربین واتسون^۳ (DW) بررسی و تأیید شد. همچنین هم‌خطی چندگانه با استفاده از آماره رواداری^۴ و عامل افزایش واریانس^۵ (VIF) محاسبه شد و نتایج نشان داد هیچ کدام از مقادیر رواداری کوچک‌تر از حد مجاز $0/1$ و هیچ کدام از مقادیر VIF بزرگتر از حد مجاز 10 نبوده است. بنابراین بر اساس دو شاخص مطرح شده وجود هم‌خطی در داده‌ها مشاهده نشد.

تحلیل مناسب داده‌ها: روایی سازه

برای سنجش روایی سازه از تحلیل عوامل تأییدی با استفاده از نرم‌افزار AMOS.26 استفاده شد. بر اساس دیدگاه کلاین^۶ (۲۰۱۶) در این پژوهش بارهای عاملی دارای مقادیر منفی یا کمتر از $0/40$ و بیشتر از 1 کنار گذاشته شدند. همچنین برای ارزیابی روایی همگرایی مقیاس از

- ۱ . box Plot
- ۲ . mahalanobis
- ۳ . durbin watson (DW)
- ۴ . tolerance
- ۵ . variance inflation factor (VIF)
- ۶ . Kline

میانگین واریانس استخراج شده^۱ (AVE) استفاده شد. مقادیر AVE بزرگتر از ۰/۴ در این پژوهش قابل قبول در نظر گرفته شدند (هنسلر، رینگل و ساریستد^۲، ۲۰۱۵). همسانی درونی مقیاس با استفاده از پایایی سازه^۳ (CR) و با استفاده از روش آلفای کرونباخ (α) مورد بررسی قرار گرفت. مقادیر پایایی بالاتر از ۰/۷ برای این مقیاس قابل قبول است (الیون، هوچ والدر، دیان، هالمان و سودرلند^۴، ۲۰۱۸)، در حالی که مقدار آلفای کرونباخ بالای ۰/۰۷ شاخص خوبی برای پایایی درونی در علوم اجتماعی در نظر گرفته می‌شود (تا بر^۵، ۲۰۱۸).

نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان می‌دهد که مدل سیزده عاملی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت دارای شاخصه‌های نیکویی برازش در حد قابل قبول می‌باشند شاخص‌های برازندگی برای مدل تک عاملی فرهنگ ایثار و شهادت ($\chi^2/df = 4/600$ ، $\chi^2 = 351/846$ ، $GFI = 0/88$ ، $AGFI = 0/83$ ، $NFI = 0/95$ ، $CFI = 0/96$ ، $JFI = 0/96$ ، $TLI = 0/95$ و $RMSEA = 0/09$)، و برای مدل دو عاملی ($\chi^2/df = 3/849$ ، $\chi^2 = 331/988$ ، $GFI = 0/90$ ، $AGFI = 0/81$ ، $NFI = 0/94$ ، $CFI = 0/95$ ، $JFI = 0/95$ و $TLI = 0/94$ و $RMSEA = 0/06$) حاکی از برازش مطلوب الگوی پیشنهادی با داده‌ها است.

جدول ۵. ضرایب استاندارد و غیراستاندارد فرهنگ شهادت در تحلیل عاملی تأییدی

متغیر مکنون - نشانگر	b	β	SE	(C.R)
ولایت مداری ---< سؤال ۲	۰/۷۷۷	۰/۷۸۱	۰/۰۷۴	۱۰/۴۶۰
ولایت مداری ---< سؤال ۳	۱/۰۹۹	۰/۶۸۸	۰/۱۰۷	۱۰/۲۵۵
ولایت مداری ---< سؤال ۴	۱/۰۴۴	۰/۶۵۷	۰/۱۰۴	۱۰/۰۷۷
ولایت مداری ---< سؤال ۶	۰/۷۲۲	۰/۵۶۴	۰/۰۸۳	۸/۷۱۸

۱. average variance extracted

۲. Henseler, Ringle, & Sarstedt

۳. construct reliability

۴. Elvén, Hochwälder, Dean, Hällman, & Söderlund

۵. Taber

۱۱/۰۶۷	۰/۰۷۹	۰/۸۶۲	۰/۸۷۱	ولایت مداری---< سؤال ۷
۱۰/۸۸۹	۰/۰۶۸	۰/۸۲۰	۰/۷۴۴	ولایت مداری---< سؤال ۸
۱۰/۸۷۸	۰/۰۷۴	۰/۸۳۵	۰/۸۱۰	ولایت مداری---< سؤال ۹
-	-	۰/۵۶۶	۱	ولایت مداری---< سؤال ۱۰
۱۰/۹۰۴	۰/۰۷۵	۰/۵۷۸	۰/۸۱۴	خداحوری---< سؤال ۱۱
۱۰/۹۷۷	۰/۱۱۸	۰/۸۵۴	۱/۲۹۷	خداحوری---< سؤال ۱۴
۱۳/۰۸۰	۰/۰۸۷	۰/۶۷۹	۱/۱۴۳	خداحوری---< سؤال ۱۵
۹/۷۸۷	۰/۱۴۳	۰/۵۲۵	۱/۴۰۴	خداحوری---< سؤال ۱۶
۱۲/۳۴۷	۰/۰۹۶	۰/۶۵۱	۱/۱۹۱	خداحوری---< سؤال ۱۷
۱۵/۷۵۹	۰/۰۹۵	۰/۷۹۷	۱/۴۹۴	خداحوری---< سؤال ۱۸
-	-	۰/۷۶۱	۱	خداحوری---< سؤال ۱۹
۱۲/۳۳۶	۰/۰۷۱	۰/۸۲۹	۰/۸۷۹	استقامت و پایداری---< سؤال ۲۰
۱۲/۳۰۳	۰/۰۷۳	۰/۸۲۵	۰/۸۹۵	استقامت و پایداری---< سؤال ۲۱
۱۰/۲۹۸	۰/۰۹۱	۰/۶۳۶	۰/۹۴۱	استقامت و پایداری---< سؤال ۲۲
۱۱/۵۱۳	۰/۰۶۶	۰/۷۴۸	۰/۷۶۴	استقامت و پایداری---< سؤال ۲۳
۱۰/۵۹۲	۰/۱۱۴	۰/۶۵۸	۱/۲۰۹	استقامت و پایداری---< سؤال ۲۴
۱۱/۰۰۹	۰/۰۸۴	۰/۶۹۶	۰/۹۲۰	استقامت و پایداری---< سؤال ۲۵
۱۱/۲۲۵	۰/۰۸۹	۰/۷۱۴	۰/۹۹۷	استقامت و پایداری---< سؤال ۲۶
۱۱/۲۱۳	۰/۱۰۵	۰/۷۱۷	۱/۱۸۲	استقامت و پایداری---< سؤال ۲۷
۱۰/۶۸۷	۰/۰۷۸	۰/۶۶۶	۰/۸۳۷	استقامت و پایداری---< سؤال ۲۸
۱۱/۵۱۸	۰/۰۶۰	۰/۷۴۷	۰/۶۸۸	استقامت و پایداری---< سؤال ۲۹
-	-	۰/۵۹۹	۱	استقامت و پایداری---< سؤال ۳۰
۱۳/۷۲۹	۰/۰۵۴	۰/۶۹۲	۰/۷۴۲	مجاهدت زیستی---< سؤال ۳۱
۱۱/۹۴۳	۰/۰۷۵	۰/۶۱۱	۰/۸۶۹	مجاهدت زیستی---< سؤال ۳۲

۱۳/۹۴۰	۰/۰۷۷	۰/۷۰۳	۱/۰۸۰	مجاهدت زیستی <---> سؤال ۳۳
۸/۱۱۰	۰/۱۵۳	۰/۴۲۷	۱/۲۳۸	مجاهدت زیستی <---> سؤال ۳۴
۱۲/۴۵۵	۰/۰۹۹	۰/۶۴۵	۱/۲۲۹	مجاهدت زیستی <---> سؤال ۳۵
۱۲/۲۷۸	۰/۰۹۳	۰/۶۳۸	۱/۱۳۷	مجاهدت زیستی <---> سؤال ۳۶
۱۲/۳۳۰	۰/۰۸۰	۰/۶۲۹	۰/۹۸۳	مجاهدت زیستی <---> سؤال ۳۷
-	-	۰/۷۵۵	۱	مجاهدت زیستی <---> سؤال ۳۸
۱۴/۷۲۹	۰/۰۴۸	۰/۷۳۹	۰/۷۱۴	امر به معروف و نهی از منکر- < سؤال ۳۹
۱۷/۵۸۳	۰/۰۵۱	۰/۸۵۹	۰/۸۹۹	امر به معروف و نهی از منکر- < سؤال ۴۰
۱۲/۳۵۱	۰/۰۷۴	۰/۶۳۳	۰/۹۱۱	امر به معروف و نهی از منکر- < سؤال ۴۱
۸/۵۵۵	۰/۰۸۳	۰/۴۵۱	۰/۷۱۰	امر به معروف و نهی از منکر- < سؤال ۴۲
۱۴/۶۳۷	۰/۰۶۲	۰/۷۳۴	۰/۹۰۴	امر به معروف و نهی از منکر- < سؤال ۴۴
۱۵/۹۷۱	۰/۰۵۳	۰/۷۸۸	۰/۸۴۲	امر به معروف و نهی از منکر- < سؤال ۴۵
۱۴/۷۷۸	۰/۰۶۵	۰/۷۳۹	۰/۹۶۶	امر به معروف و نهی از منکر- < سؤال ۴۶
۱۵/۸۷۹	۰/۰۶۳	۰/۷۸۸	۱/۰۰۸	امر به معروف و نهی از منکر- < سؤال ۴۷
-	-	۰/۷۶۰	۱	امر به معروف و نهی از منکر- < سؤال ۴۸
۱۲/۷۱۶	۰/۰۹۳	۰/۶۶۸	۱/۱۸۷	نیایش و خودسازی <---> سؤال ۴۹
۱۵/۰۶۷	۰/۰۶۳	۰/۷۶۵	۰/۹۴۶	نیایش و خودسازی <---> سؤال ۵۰
۱۴/۴۵۲	۰/۰۷۸	۰/۷۴۷	۱/۱۲۶	نیایش و خودسازی <---> سؤال ۵۱
۱۴/۲۶۴	۰/۰۹۶	۰/۷۳۵	۱/۳۶۷	نیایش و خودسازی <---> سؤال ۵۲
۱۴/۹۴۷	۰/۰۷۴	۰/۷۶۴	۱/۱۰۸	نیایش و خودسازی <---> سؤال ۵۳
۱۳/۶۲۲	۰/۰۸۱	۰/۷۱۰	۱/۱۰۹	نیایش و خودسازی <---> سؤال ۵۴
۱۲/۸۸۸	۰/۰۹۰	۰/۶۶۸	۱/۱۵۹	نیایش و خودسازی <---> سؤال ۵۵
۱۲/۱۹۷	۰/۱۱۳	۰/۶۴۰	۱/۳۷۴	نیایش و خودسازی <---> سؤال ۵۶
۱۲/۲۲۳	۰/۰۹۷	۰/۶۴۱	۱/۱۹۰	نیایش و خودسازی <---> سؤال ۵۷

۱۰/۶۰۸	۰/۰۹۹	۰/۵۶۵	۱/۰۵۴	نیایش و خودسازی ---> سؤال ۵۸
-	-	۰/۷۴۸	۱	نیایش و خودسازی ---> سؤال ۵۹
۱۵/۸۴۷	۰/۰۶۱	۰/۷۱۳	۰/۹۶۵	۶۰ سؤال --> هویت ملی و فرهنگ پذیری
۱۵/۶۴۲	۰/۰۶۱	۰/۷۰۴	۰/۹۵۸	۶۱ سؤال --> هویت ملی و فرهنگ پذیری
۲۰/۱۰۹	۰/۰۴۸	۰/۸۲۵	۰/۹۵۸	۶۲ سؤال --> هویت ملی و فرهنگ پذیری
۲۲/۲۰۹	۰/۰۵۰	۰/۸۷۵	۱/۱۰۳	۶۳ سؤال --> هویت ملی و فرهنگ پذیری
۲۲/۳۰۰	۰/۰۴۸	۰/۸۷۲	۱/۰۷۵	۶۴ سؤال --> هویت ملی و فرهنگ پذیری
۱۹/۳۲۲	۰/۰۵۱	۰/۸۰۳	۰/۹۷۹	۶۵ سؤال --> هویت ملی و فرهنگ پذیری
۱۵/۸۰۰	۰/۰۵۳	۰/۷۰۵	۰/۸۴۴	۶۶ سؤال --> هویت ملی و فرهنگ پذیری
۲۰/۸۶۵	۰/۰۴۹	۰/۸۴۷	۱/۰۲۹	۶۹ سؤال --> هویت ملی و فرهنگ پذیری
-	-	۰/۸۵۲	۱	۷۰ سؤال --> هویت ملی و فرهنگ پذیری
-	-	۰/۸۴۵	۱	۷۱ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۱۳/۷۵۳	۰/۰۶۷	۰/۶۴۲	۰/۹۱۶	۷۲ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۱۷/۳۸۳	۰/۰۶۸	۰/۷۵۲	۱/۱۸۱	۷۳ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۱۴/۰۲۵	۰/۰۷۷	۰/۶۵۲	۱/۰۸۱	۷۴ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۱۶/۷۳۲	۰/۰۵۸	۰/۷۳۹	۰/۹۶۳	۷۵ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۲۰/۵۴۴	۰/۰۴۷	۰/۸۳۹	۰/۹۷۲	۷۶ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۲۰/۷۰۹	۰/۰۵۲	۰/۸۴۲	۱/۰۷۱	۷۷ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۱۸/۲۲۶	۰/۰۵۹	۰/۷۸۳	۱/۰۷۵	۷۸ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۲۰/۰۲۷	۰/۰۵۰	۰/۸۲۸	۱/۰۰۴	۷۹ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۱۸/۵۲۸	۰/۰۵۲	۰/۷۸۹	۰/۹۶۵	۸۰ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۱۸/۱۸۰	۰/۰۵۷	۰/۷۸۲	۱/۰۳۹	۸۱ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
۱۴/۰۱۶	۰/۰۴۴	۰/۶۴۹	۰/۶۱۳	۸۲ سؤال ---> عزت نفس و ظلم ستیزی
-	-	۰/۶۷۹	۱	علم و آگاهی ---> سؤال ۸۳

علم و آگاهی ---> سؤال ۸۴	۱/۰۴۳	۰/۶۷۶	۰/۰۸۹	۱۱/۷۰
علم و آگاهی ---> سؤال ۸۵	۱/۴۲۴	۰/۷۵۱	۰/۱۱۱	۱۲/۸۰۴
علم و آگاهی ---> سؤال ۸۶	۱/۲۷۰	۰/۶۱۴	۰/۱۲۰	۱۰/۶۲۱
علم و آگاهی ---> سؤال ۸۷	۱/۰۷۰	۰/۸۴۸	۰/۰۷۷	۱۳/۹۵۸

۰/۰۱ < P** نکته: با توجه به اینکه بارهای عاملی استاندارد نشده مربوط به هر یک از سؤالات اول مقیاس با عدد ۱ تثبیت شده، انحراف استاندارد و نمرات t برای آن‌ها محاسبه نشده است. مطابق جدول ۵ و ۶ همه بارهای عاملی همه نشانگرها بالاتر از ۰/۵۰ و می‌توان گفت همه آنها از توان ملزم برای اندازه‌گیری متغیرهای مکنون پژوهش حاضر فرهنگ ایثار و شهادت برخوردارند. همانطور که در جدول مشاهده می‌شود سؤالات ۱، ۵، ۱۳، ۲۹، ۴۳، ۶۷ و ۶۸ در مرحله تحلیل عاملی اکتشافی به دلیل بار عاملی کمتر از ۰/۴ از فرم نهایی پرسشنامه کنار گذاشته شدند. بنابراین برای عامل فرهنگ شهادت ۸۰ سؤال در ۹ عامل (ولایت‌مداری، خدا محوری، استقامت و پایداری، مجاهدت زیستی، امر به معروف و نهی از منکر، نیایش و خودسازی، هویت ملی و فرهنگ‌پذیری، عزت نفس و ظلم ستیزی و علم و آگاهی) تأیید شد.

جدول ۶: ضرایب استاندارد و غیراستاندارد فرهنگ ایثار در تحلیل عاملی تأییدی

متغیر مکنون - نشانگر	b	β	SE	(C.R)
احترام به دیگران ---> سؤال ۸۸	۰/۹۱۲	۰/۶۵۸	۰/۰۷۰	۱۲/۹۳۱
احترام به دیگران ---> سؤال ۸۹	۱/۰۹۶	۰/۷۲۳	۰/۰۷۶	۱۴/۴۵۴
احترام به دیگران ---> سؤال ۹۰	۰/۹۴۹	۰/۸۲۶	۰/۰۵۶	۱۷/۰۴۷
احترام به دیگران ---> سؤال ۹۱	۱/۱۴۷	۰/۶۰۳	۰/۰۹۸	۱۱/۶۹۵
احترام به دیگران ---> سؤال ۹۲	۰/۹۹۲	۰/۸۰۲	۰/۰۶۰	۱۶/۴۳۲
احترام به دیگران ---> سؤال ۹۳	۱	۰/۷۸۵	-	
عدالت طلبی ---> سؤال ۹۵	۱/۱۸۲	۰/۷۴۱	۰/۱۱۷	۱۰/۰۷۱
عدالت طلبی ---> سؤال ۹۶	۱/۲۵۴	۰/۵۹۰	۰/۱۴۳	۸/۷۸۸
عدالت طلبی ---> سؤال ۹۷	۱/۲۷۶	۰/۸۶۴	۰/۱۱۷	۱۰/۸۸۳

۹/۱۱۴	۰/۱۲۶	۰/۶۲۵	۱/۱۴۴	۹۸	عدالت طلبی ---< سؤال
۱۰/۸۵۶	۰/۱۱۲	۰/۸۵۹	۱/۲۱۸	۹۹	عدالت طلبی ---< سؤال
۹/۳۵۷	۰/۱۱۹	۰/۶۵۲	۱/۱۱۷	۱۰۱	عدالت طلبی ---< سؤال
۸/۹۸۳	۰/۱۴۳	۰/۶۱۱	۱/۲۸۱	۱۰۲	عدالت طلبی ---< سؤال
-	-	۰/۵۳۵	۱	۱۰۳	عدالت طلبی ---< سؤال
۹/۰۲۳	۰/۰۹۴	۰/۵۰۲	۰/۸۴۶	۱۰۴	عدم تعلق به دنیا ---< سؤال
۹/۲۷۲	۰/۱۱۲	۰/۵۱۷	۱/۰۳۸	۱۰۵	عدم تعلق به دنیا ---< سؤال
۱۴/۳۳۳	۰/۰۷۰	۰/۸۳۷	۰/۹۹۹	۱۰۶	عدم تعلق به دنیا ---< سؤال
۱۳/۳۶۳	۰/۰۸۳	۰/۷۷۲	۱/۱۰۳	۱۰۷	عدم تعلق به دنیا ---< سؤال
۱۴/۷۲۷	۰/۰۷۱	۰/۸۶۵	۱/۰۵۰	۱۰۸	عدم تعلق به دنیا ---< سؤال
۱۱/۰۴۶	۰/۰۸۷	۰/۶۲۴	۰/۹۶۶	۱۰۹	عدم تعلق به دنیا ---< سؤال
۱۴/۳۰۲	۰/۰۶۹	۰/۸۳۵	۰/۹۸۸	۱۱۰	عدم تعلق به دنیا ---< سؤال
۱۳/۴۲۷	۰/۰۸۷	۰/۷۷۶	۱/۱۷۲	۱۱۱	عدم تعلق به دنیا ---< سؤال
۱۳/۳۵۴	۰/۰۷۶	۰/۷۷۱	۱/۰۱۶	۱۱۲	عدم تعلق به دنیا ---< سؤال
	-	۰/۶۷۰	۱	۱۱۳	عدم تعلق به دنیا ---< سؤال
۱۸/۴۰۰	۰/۰۴۸	۰/۷۸۲	۰/۸۸۲	۱۱۴	خلاقیت و نوآوری -< سؤال
۲۰/۲۳۵	۰/۰۵۱	۰/۸۲۷	۱/۰۲۶	۱۱۵	خلاقیت و نوآوری -< سؤال
۲۰/۳۷۴	۰/۰۴۶	۰/۸۷۴	۱/۰۲۷	۱۱۶	خلاقیت و نوآوری -< سؤال
۱۵/۲۱۹	۰/۰۶۹	۰/۶۹۰	۱/۰۵۴	۱۱۷	خلاقیت و نوآوری -< سؤال
۲۰/۹۱۷	۰/۰۵۲	۰/۸۴۳	۱/۰۹۳	۱۱۸	خلاقیت و نوآوری -< سؤال
-	-	۰/۸۵۹	۱	۱۲۱	خلاقیت و نوآوری -< سؤال

همان‌طور که در نمودار مشاهده می‌شود ضرایب استاندارد، ضرایب غیراستاندارد و خطاهای اندازه‌گیری برای هر ماده سؤال نشان داده شده است. آیت‌های دارای بارهای استاندارد بزرگتر از ۰/۴۰ (در دامنه‌ای از ۰/۵۰ = λ تا ۰/۸۷ = λ) قرار دارند که نشانگر روایی عاملی خوب سؤالات

فرهنگ ایثار می‌باشد. همانطور که در جدول مشاهده می‌شود سؤالات ۹۴، ۱۰۰، ۱۱۹ و ۱۲۰ در مرحله تحلیل عاملی اکتشافی به دلیل بار عاملی کمتر از ۰/۴ از فرم نهایی پرسشنامه کنار گذاشته شدند. بنابراین برای عامل فرهنگ ایثار ۳۰ سؤال در ۴ عامل (احترام به دیگران، عدالت طلبی، عدم تعلق به دنیا و خلاقیت و نوآوری) تأیید شد. بنابراین فرم نهایی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت در ۱۱۰ سؤال و ۱۳ عامل است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش، طراحی، ساخت و بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت بر اساس بیانات مقام معظم رهبری و میزان کاربرد آن برای جمعیت ایرانی بود. یافته‌های به دست آمده از تحلیل عاملی اکتشافی ۱۳ عامل ولایت مداری خدامحوری، استقامت و پایداری، مجاهدت زیستی، امر به معروف و نهی از منکر، نیایش و خودسازی، هویت ملی و فرهنگ‌پذیری، عزت‌نفس و ظلم‌ستیزی، علم و آگاهی، احترام به دیگران، عدالت طلبی، عدم تعلق به دنیا خلاقیت و نوآوری را برای پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت در ۱۱۰ سؤال تأیید کردند. بنابراین با توجه به نتایج حاصله می‌توان گفت پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت از ویژگی‌های روانسنجی لازم برخوردار است.

نتایج حاصل از ضریب همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت برای تمامی ضرایب بیشتر از ۰/۷ بودند که نشان دهنده پایایی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت است. از آنجا که به‌طور مستقیم مطالعه‌ای در خصوص بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت انجام نشده است این مطالعات به صورت غیر مستقیم با مطالعات قاسم‌پور و همکاران (۱۳۹۸)، قدم‌پور و همکاران (۱۳۹۷) و زینالی (۱۳۹۴) همخوانی دارد.

در تبیین این نتایج می‌توان گفت، برگزاری ایام خاصی همچون هفته‌ی دفاع مقدس، بسیج، روز ارتش، پاسدار، جانباز و دهه‌ی فجر و یاد آوری رشادت‌ها و ایثارگری‌هایی که در آن دوران توانست در زمینه‌های مختلف معادلات جهانی را نسبت به انقلاب و جنگ تحمیلی ایران بر هم زند و منجر به تسلیم شدن دشمنان تا دندان مسلح و تئوری پردازان انقلابی و نظامی در برابر ایثار رزمندگان و مردم سلحشور ایران که تجلی‌گر حاکمیت ایمان و اعتقاد به خدا و رهبری

بودند، گردد به لحاظ فرهنگی و آموزشی بسیار مهم است و یا هدف یادآوری و انتقال آن ارزشها از نسلی به نسل دیگر برگزار و جزء تاریخ یک ملت محسوب می‌گردد. چرا که نسل جدید باید بداند آسایش و امنیت امروز او مرهون چه ایثارگریها، فداکاریها و شهادت‌ها است. ایثار و شهادتی که در قرآن و لسان اهل بیت (ع) گزینش مرگ متکی بر شناخت و بر مبنای اختیار در مبارزه علیه موانع تکامل بشری است که شهید و ایثارگر با شعور آن را انتخاب می‌کند و روحیات یک ملت را تضمین می‌نماید. زیرا شهادت مکتب سازنده‌ای است که شگرف‌ترین اثرات بر آن مرتبت است. در این صورت است که ملت ما با ارزش گذاری بر حرکت شهدا و مقابله با فرصت طلبان، اجازه‌ی کوچکترین استفاده‌ی ابزاری از آنان را برای مقاصد سیاسی و اقتصادی خود نخواهد داد و حرکت در راستای توسعه‌ی «فرهنگ ایثار و شهادت» یکی از نشانه‌های بارز آن است. بنابراین داشتن دانش منسجم و یکپارچه در خصوص عوامل فرهنگ ایثار و شهادت (پیشایندها و پیامدهای آن) تا آنجا باید در جامعه ما رسوخ نمود که تمام ابعاد دیگر فرهنگی را تحت الشعاع خود قرار داد و در صورت ارائه صحیح و کامل به نسل جدید، می‌توان این آثار مثبت فرهنگی را به نسل جدید نیز منتقل نمود. در این میان وظیفه معلمان و اساتید بیش از سایرین، بنظر می‌رسد، چرا که معلمان و اساتید می‌توانند با معرفی و ارائه این ارزش‌ها به نوجوانان و جوانان، آنها را تشویق به فراگیری این ارزش‌ها کنند (قبادیان و بگیان کوله‌مرزی، ۱۳۹۹).

نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان می‌دهد که مدل سیزده عاملی پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت دارای شاخصه‌های نیکویی برازش در حد قابل قبول می‌باشد. میانگین واریانس استخراجی برای مدل تک عاملی ($AVE=0/52$)، و برای عامل شهادت ($AVE=0/69$) و برای عامل ایثار ($AVE=0/77$) می‌باشد. بنابراین پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت از روایی سازه برخوردار است. در تبیین این نتایج می‌توان گفت انقلاب اسلامی، قبل از هر چیز یک انقلاب ارزشی و دینی بوده است. دقت در افکار و ایده‌های رهبری انقلاب، آرمان‌ها و شعارهای انقلابیون، همه و همه نشانگر روح مذهبی انقلاب است. مسلماً آثار و پیامدهای انقلاب نیز دینی و مذهبی است و این امر بویژه در مورد ایثار و شهادت صادق است، چرا که اگر روح دین و مذهب در این قضیه وجود نداشت ممکن نبود جوانان ایران با این شور و اشتیاق و بصورت داوطلبانه در جبهه‌ها حضور

یابند و آن حماسه‌ها را بیافرینند. نظام آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و مخصوصاً معلمان و اساتید دانشگاه با درک این وضعیت می‌توانند در معرفی نقش دین و مذهب در ایجاد فرهنگ ایثار و شهادت به نوجوانان و جوانان نقش مهمی ایفا کنند و همچنین آثار مذهبی دفاع مقدس که به ایجاد جو و فضای معنوی در جامعه ایران شد، را به آنها معرفی کنند. بنابراین در راستای یافته‌های این تحقیق و برای ارائه نقش‌های آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها در الگودهی و الگوگیری از فرهنگ ایثار و شهادت در بین نوجوانان و جوانان جامعه، پیشنهاد می‌گردد.

نتایج حاصل از تحلیل عوامل تاییدی در نمونه ۴۰۰ نفری از دانشجویان دانشگاه فرهنگیان مطابق با الگوی اکتشافی ۱۱۰ سؤال پرسشنامه را در سیزده عامل با بار عاملی بالاتر از ۰/۴۰ شناسایی کرد. پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت با یک گروه آیتم‌های جامع (استفاده از جنبه‌های مختلف فرهنگ ایثار و شهادت مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری) تنظیم شد. و از طریق مراحل چندگانه بازبینی و با روش‌های تحلیل عامل اکتشافی توسعه و با استفاده از تحلیل عوامل تاییدی عامل‌های آن پذیرش یافت. این مقیاس یک ساختار چند عاملی با همبستگی درونی مناسب را نشان داد و روایی صوری، محتوایی، همگرایی مناسبی دارد. بنابراین به نظر می‌رسد با توجه به سهولت اجرا، سهولت نمره‌گذاری، سهولت تعبیر و تفسیر، قابلیت اجرا به صورت فردی و گروهی، عملی بودن و روایی و پایایی مناسب، پرسشنامه فرهنگ ایثار و شهادت ابزار مناسبی برای اندازه‌گیری سطح ابعاد ایثار و شهادت در جمعیت‌های دیگر نیز باشد.

پژوهش حاضر محدودیت‌های دارد که باید در پژوهش‌های بعدی مورد توجه قرار گیرد. فقدان نسبی تنوع در برخی نمونه‌ها (مثلاً نمونه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان با گستره سنی ۲۰ تا ۲۴ سال) ممکن است تعمیم‌پذیری نتایج را تعدیل کند، در این پژوهش ما ضریب آزمون بازآزمون را محاسبه نکردیم به همین منظور توصیه می‌شود در پژوهش‌های آینده روایی آزمون بازآزمون محاسبه شود، تمام داده‌ها به روش‌شناسی خودگزارش دهی جمع‌آوری شده است بنابراین مستعد محدودیت‌های استفاده از یک روش ساده جمع‌آوری داده‌هاست.

فرهنگ متعالی «ایثار و شهادت» با اندیشه‌ها، الگوهای اخلاقی و رفتاری منبعث از قرآن، روایات و احادیث نیاز به یک شرایط و فضای مناسبی دارد تا مورد تأمل و شناخت صحیح

تمامی اقشار مردم در سطوح مختلف جامعه قرار گیرد و با اقبال حداکثری روبرو گردد. پیشنهاد می‌شود فرهنگ‌سازی و ارتقاء سطح آگاهی‌ها و باورهای دینی مردم در طول سال از طریق رسانه‌ها، بویژه صدا و سیما، سازمان‌های مسئول و متولی امور دینی، مذهبی و فرهنگی، خانواده‌ها و نهاد‌های آموزشی چرا که اطلاع و آگاهی از هر چیزی زمینه‌ساز کشتش به سمت آن بوده و بدیهی است وقتی در مورد پدیده‌ای فاقد آگاهی باشیم نسبت به آن هیچ‌انگیزه و گرایشی نداشته باشیم، و این آگاهی بخشی هم برای تقویت رفتار مشارکتی مردم در این موضوع، هم برای اطلاع از حقوق فردی و اجتماعی (مسئولیت‌پذیری) نسبت به آن هم آشنایی با تهدیدات دشمنان در آن حوزه قطعاً کارساز و مؤثر است، با ایجاد ارتباط و تعامل متقابل از سوی سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران با جوانان بویژه جوانان دانشگاهی و مدرسه‌ای و نیز برگزاری نشست‌های مشترک و تخصصی دوره‌ای و حمایت از طریق پژوهش‌های علمی و عملیاتی آنان و باز در همین ارتباط، ایجاد تعامل سازنده با دیگر نهادهای آموزشی و پژوهشی و استفاده از ایده‌های متخصصان و صاحب‌نظران حوزه‌ی دین و در نهایت با معرفی شهداء و ایثارگران بعنوان الگوهای راستین برای جوانان، به این ترتیب که؛ اگر بخواهیم درباره‌ی مصادیق ایثار (رزمندگان و جانبازان) کار کنیم و آنان را به جوانان بشناسانیم باید با ساز و کارهای مناسب از جمله تبلیغات رسانه‌ای، اختصاص بخششی از خطبه‌های نماز جمعه به معرفی آنان، استفاده از چهره‌های علمی و فرهنگی مقبول و نافذ در گفتار و عمل برای معرفی آنان، اختصاص بخشی از محتوای متون درسی به این موارد و غیره؛ آنان را در معرض نسل جوان قرار داده و با ایجاد یک محیط مناسب برای تماس و معاشرت متقابل می‌توانیم شاهد شکل‌گیری زنجیره‌ای همگون از گروه‌های مرجع تأثیرگذار و تأثیرپذیر در تعامل با یکدیگر در جهت تعمیق پیوند‌های عمیق بین‌امت و الگو‌های راستین و از آن طریق گسترش فرهنگ اصیل ایثار و شهادت باشیم.

فهرست منابع

۱. پوستیچینی، زهره (۱۳۹۱). انقلاب اسلامی ایران و برسازای هنجار سیاسی مقاومت در روابط

- بین الملل، فصلنامه آفاق امنیت، ۵ (۱۶)، ۴۹-۷۶.
۲. شاه نوروزی، مهدی؛ اسماعیلی، رضا؛ پرستگاری، سهیلا و امام جمعه زاده، سید جواد (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر ارتقاء اثربخشی شیوه‌های ترویج فرهنگ ایثار و شهادت. *مجله مدیریت فرهنگی*، ۱۱ (۳۵ و ۳۶)، ۵۳-۷۰.
۳. عیسی‌نژاد، ریواری؛ رضایی، محمدرسول؛ راحلی، حسین و کوهستانی، حسین (۱۳۹۳). بررسی رابطه باورهای دینی و سرمایه اجتماعی در جوامع روستایی (مورد مطالعه: روستاهای بخش ایلخچی از توابع استان آذربایجان شرقی). *توسعه روستایی*، ۶ (۲)، ۳۱۸-۲۹۹.
۴. قاسم پور، حامد؛ خلیلی، کرم و یاسینی فرد، مجتبی (۱۳۹۸). اثرات فرهنگ ایثار و شهادت بر رفتار شهروند سازمانی: تبیین نقش میانجی سرمایه اجتماعی. *فصلنامه مطالعات منابع انسانی*، ۹ (۳)، ۱۲۴-۱۰۱.
۵. قبادیان، مسلم و بگیان کوله‌مرزی، محمدجواد (۱۳۹۹). شناسایی فرهنگ ایثار و شهادت در بین دانش‌آموزان استان لرستان و ارائه راهکارهای ارتقاء آن. *طرح پژوهشی پژوهشکده تعلیم و تربیت استان لرستان*.
۶. قدم‌پور، عزت‌الله؛ گراوند، هوشنگ و سزیزان، سعیده (۱۳۹۷). شناسایی راهکارهای مؤثر نهاده‌سازی فرهنگ ایثار و شهادت در مدارس از نظر دانش‌آموزان پایه سوم دوره متوسطه دوم استان همدان. *دو فصلنامه علمی- پژوهشی پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی*، ۸ (۱۸)، ۱۰۷-۱۳۶.
۷. کردنائیج، اسداله و خلیلی پالندی، فرشته (۱۳۹۷). تأثیر فرهنگ ایثار و شهادت بر سرمایه اجتماعی با میانجی‌گری باورهای دینی. *مدیریت اسلامی*، ۲۶ (۳)، ۳۷-۵۸.
۸. محمودی، سیروس (۱۳۹۹). مؤلفه‌های ایثار و شهادت در کتاب‌های درسی دوره‌ی متوسطه دوم. *فصلنامه‌ی مطالعات ملی*، ۲۴ (۴)، ۸۴-۶۷.
۹. مسعودی، حمید؛ اسکافی، مریم و صدیق اورعی، غلامرضا (۱۳۹۵). سیاست پژوهی ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در سازمان‌های دولتی استان خراسان رضوی، *فصلنامه مطالعات ملی*، ۱۷ (۲)، ۱۰۷-۸۹.
۱۰. مقدم زاده، علی؛ نجفی، حسن و سبحانی نژاد، مهدی (۱۳۹۴). بررسی جایگاه الگوی

مفهومی فرهنگ ایثار و شهادت و ارزیابی میزان تحقق آن در اهداف مصوب دوره متوسطه آموزش و پرورش جمهوری اسلامی. دو فصلنامه علمی - پژوهشی پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی دانشکده علوم انسانی اسلامی و قدرت نرم دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)، ۵ (۱۲)، ۱-۲۲.

۱۱. موسی پور، نعمت الله (۱۳۹۱). ترویج فرهنگ ایثار و شهادت به کمک برنامه درسی در دوره ابتدایی، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، ۵ (۳)، ۱۰۳-۱۲۶.

۱۲. مولائی آرائی، مهدی و باقری کنی، مصباح الهدی (۱۳۹۵). بررسی عوامل جهت دهنده سرمایه اجتماعی در دوران دفاع مقدس. مدیریت اسلامی، ۲۴ (۲)، ۱۰۴-۷۷.

1. Boateng, G. O., Neilands, T. B., Frongillo, E. A., Melgar-Quonez, H. R., Young, S. L. (2018). Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: a primer, *Frontiers in Public Health*, 6, 149. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2018.00149>.
2. Cook, D. A., Beckman, T. J. (2006). Current concepts in validity and reliability for psychometric instruments: theory and application, *American Journal of Medicine*, 119 (2), 166.e7-16. doi: 10.1016/j.amjmed.2005.10.036 .
3. Grant, J. S., Davis, L. L. (1997). Selection and Use of Content Experts for Instrument Development. *Research in Nursing & Health*, 20, 269-274.
4. Hajizadeh, E., Asghari, M. (2011). Statistical methods and analyses in health and biosciences a research methodological approach.
5. Henseler, J., Ringle, C.M. & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43, 115-135. <https://doi.org/10.1007/s11747-014-0403-8>
6. Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. New York, NY: Guilford.
7. Lloret, S., Ferreres, A., Hernandez, A., & Tomas, I. (2017). The exploratory factor analysis of items: Guided analysis based on empirical data and software. *Anales de Psicología*, 33, 417-432. doi:10.6018/analesps.33.2.270211 .
8. Moussalli, S. (2015). A Blood Wedding: Hezbollah's shuhada and its Culture of Martyrdom. (PH. d Theses), American University of Beirut, Faculty of Arts

and Science Department of Political Studies .

9. Pallant, J. (2007). SPSS survival manual—A step by step guide to data analysis using SPSS for windows (3rd ed.). Maidenhead: Open University Press.
10. Pallant, J. (2013). SPSS survival manual : A step by step guide to data analysis using IBM SPSS (4th ed.). Crows Nest, NSW: Allen & Unwin.
11. Polit, D. F., Beck, C. T., Owen, S. V. (2007). Is the CVI an acceptable indicator of content validity? Appraisal and recommendations. *The Research in Nursing & Health*, 30(4), 459-67.
12. Rolston, B. (2017). When Every where is Karbala: Murals, Martyrdom and Propaganda in Iran. *Memory Studies*, 1750698017730870.
13. Rose, M. S., Koshman, M. L., Ritchie, D., Sheldon, R. (2009). The development and preliminary validation of a scale measuring the impact of syncope on quality of life. *Europace*, 11, 1369–74. [https:// doi. org/ 10. 1093/ europ ace/ eup106](https://doi.org/10.1093/europace/eup106).
14. Rubio, D. M. G., Berg-Weger, M. Tebb, S. S., Lee, E. S., Rauch, S. H. (2003). Objectifying content validity: Conducting a content validity study in social Work Research. *ProQuest Psychology Journal*, 27, 94.
15. Shi, J., Mo, X., Sun, Z. (2012). Content validity index in scale development. *Zhong nan da xue xue bao Yi xue ban= Journal of Central South University. Medical sciences*, 37(2), 152-5. DOI:10.3969/j.issn.1672-7347.2012.02.007.
16. Soper, D.S. (2022). A-priori Sample Size Calculator for Structural Equation Models [Software]. Available from <https://www.danielsoper.com/statcalc>
17. Taber, K.S. (2018). The Use of Cronbach's Alpha When Developing and Reporting Research Instruments in Science Education. *Research in Science Education*, 48, 1273–1296 <https://doi.org/10.1007/s11165-016-9602-2>.
18. Watkins, M. W. (2018). Exploratory Factor Analysis: A Guide to Best Practice. *Journal of Black Psychology*, 44(3), 219–246. doi.org/10.1177/0095798418771807.
19. Goodwin, L. D., & Leech, N. L. (2006). Understanding correlation: Factors that affect the size of r. *Journal of Experimental Education*, 74, 251-266. [doi:10.3200/ JEXE.74.3.249-266](https://doi.org/10.3200/JEXE.74.3.249-266).